

Maastrichtsche Kiekjes.

Wat heb ik, in lang vervlogen dagen, toen de jongenskiel nog om de schouderen gleed, dikwijls in zorg en vreeze staan te turen dicht bij het oude, adellijke kasteel op ons dorp.

Hoe levendig herinner ik 't me nog!

Daar lag het prachtige slot te midden van bonte gaarden, aan de vier zijden omzoomd met breede grachten, en slechts aan den voorkant langs een schaduwrijke oprijlaan genaakbaar.

Dáár, in die laan, onder 't lommer der aloude kastanjeboomen, dicht bij het ijzeren hek, stond ik dikwijls, hoepel, tol of kaatsbal vergetend, te turen, te turen, met angst en zorg in 't kinderoog.

En de reden mijner kinderlijke angstige bezorgdheid?... Och! Een houten paal, waaraan boven een zwart bordje, waarop de toen voor mij zoo geheimzinnige en zoo verschrikkelijke woorden: Hier liggen klemmen en voetangels.

Ik, kleine jongen, redeneerde aldus: Als de onbezoldigde (zoo noemde men op ons dorp den jachttopziener van 't kasteel) als de onbezoldigde al zoo'n verschrikkelijke man is, (U moet weten lezer, de onbezoldigde had me eens met gevangenis en kerker bedreigd, omdat ik met gladde steentjes, slinters, gegooid had op de lijke wezens moeten dan toch wel die klemmen en voetangels zijn!

U moogt er om lachen, lezer, maar toen ik me vandaag neerzette, om deez' kiekjes te schrijven, toen dacht ik op eens terug.... aan den onbezoldigde, aan dien houten paal, aan die vreeselijke dreigwoorden: Hier liggen klemmen en voetangels. En ik zei tot mij zelve: Kiekjesman, wat gaat ge beginnen? Ge gaat vandaag kiekjes nemen op een terrein, dat gevaarlijk is!

Pas toch op! Daar liggen... klemmen en voetangels! En ik maakte het vaste voornemen, vandaag mijn werk eens te verrichten met nog méér dan gewone voorzichtigheid.

Scherfs ter zijde. Ik ga den belangstellenden lezer vandaag verhalen van de pogingen, welke er in 1897 te Maastricht gedaan zijn, om alle hier bestaande R. K. Arbeidersverenigingen in één Bond te brengen en welke pogingen niet met den gewenschten uitslag bekroond werden. Dat een geschreven herinnering hieraan voor den schrijver haar eigenaardige moeilijkheden medebrengt, heb ik me geen oogenblik ontveinsd. Doch ik meende mijne lezers een vluchtig, historisch schetsje hiervan niet te mogen onthouden, altijd om dezelfde reden: wijl zonder volledige

kennis van de voornaamste Maastrichtsche gebeurtenissen op arbeidersgebied in 't verleden de lezer zich ook geen juist begrip kan vormen van het Maastrichtsche heden.

Dat het mijn doel niet is om iemand, wie dan ook, onaangenaam te zijn, dat ik de waarheid wil geven zonder doornige persoonlijkheden, heb ik al verklaard, verklaar ik nogmaals en waarborgen, meen ik, al mijn vorige verledens-Kiekjes.

Ter zake.

Begin 1897 waren de Maastrichtsche toestanden voor de vrienden van godsdienst en orde zeer zeker hoopvol te noemen. Door de oprichting en immer grooteren bloei van God en ons Recht en Recht en Orde waren aan de neutrale socialistische arbeidersorganisatie geweldige slagen toegebracht, aan het katholieke arbeidersleger geweldige krachten toegevoegd. Dit leger telde toen drie afzonderlijke groepen, welke kampten voor de goede zaak op eigen wijze en onder eigen bestuur. De eerste dezer groepen werd gevormd door den voormaligen Volksbond met plus minus 300 leden uit (voor het overgrote deel) den ambachtsstand en de kleine bur-

gerij. De tweede groep, bestaande uitsluitend uit ambachtslieden, was de Sint Lambertusbond met plus minus 180 leden. De laatste dezer groepen bestond uit de Aarde- en de Glasbewerkerenverenigingen God en ons Recht en Recht en Orde, omvattend uitsluitend fabrieksarbeiders en samen tellende plus minus 500 leden.

In die dagen dan fluisterde men van méér dan eene zijde: Katholieke arbeidersgroepen, waarom vereenigt gij u niet? Eendracht maakt macht! Sluit u aaneen in één Bond en onder één Hoofdbestuur, en de kracht uwer organisatie zal zich vertienvoudigen. Aan het bestuur van den

den eersten stap te hebben gezet tot verwezenlijking van dit heerlijke doel. Genoemd bestuur noodigde al de verschillende Maastrichtsche arbeidersverenigingen uit, zich uit te spreken, of ze vóór of tegen een Algemeenen Maastrichtschen R. K. Volksbond waren, en om, in het eerste geval, afgevaardigden te willen benoemen tot vaststelling van een Bondsreglement. Niet ééne kath. arbeidersvereniging was er, die niet wilde mededoen. Hoopvol toog eene commissie aan 't werk, tot opstelling van een Concept-Bondsreglement; vervolgens werden de verschillende arbeiders-afgevaardigden opgeroepen, om namens hunne verenigingen hun oordeel over dat Concept-Bondsreglement uit te spreken. En toen.... begonnen vele maanden langellenlange vergaderingen. Eindelijk, eindelijk was men het eens over het Bondsreglement, werd er een Hoofdbestuur gekozen en... helaas, toen trokken de afgevaardigden van Recht en Orde zich terug, omdat tot algemeen voorzitter benoemd was een niet-vakman. De eerste voorzitter trad hierom aanstonds af, en in diens plaats werd benoemd een vakman. Het mocht niet baten. De afgevaardigden van Recht en Orde bleven bij hun besluit. En zoo geschiedde het, dat een algemeene Volksbond, omvattende alle

katholieke gilden, te Maastricht eerst 3 jaren later een feit werd.

Volgaarne schrijf ik hier een woord van warme hulde neer aan de voornaamste leiders van onzen voormaligen Volksbond, die met een geduld, slechts geëvenaard door hun overgrote inschikkelijkheid, de vele, langdurige en vermoeiende vergaderingen, om tot één Bond te komen, hebben geleid, en hun beste bedoelingen en niet geringe opofferingen zagen beloond met eene bittere teleurstelling. Maar al heb ik indertijd het besluit van Recht en Orde's afgevaardigden diep betreurd, toch zal ik hen daarom thans niet meer lastig vallen, doch veel liever een woord van verontschuldiging spreken. Verliezen wij niet uit het oog, dat Recht en Orde wellicht het meest heeft uitgeblonken in den harden en hopeloozen strijd tegen het Maastrichtsche socialisme, dat juist het behaalde succes wellicht Recht en Orde eigen krachten deed overschatten en dus ook de noodzakelijkheid van een Algemeenen Bond al te gering achten. En vooral verlies men niet uit het oog, dat de toestanden begin 1897 nog niet rijp waren voor een Algemeenen Volksbond. Getuigen de talloze, ellenlange voorafgaande vergaderingen, getuige vooral het feit, dat de Bond onmiddellijk afsprong, omdat slechts één enkele Vereeniging zich terugtrok.

Mijn verledens-Kiekje voor heden (mischien het moeilijkste van allen) is af. Ik meen feiten te hebben gegeven zonder stekelige persoonlijkheids-doornen, zoodat er, naar mijne meening, zich niemand door geprikkeld kan voelen.

En nu weer even dit alles daargelaten; één sprong en wij zijn in het heden en verlieden ons over het ontrouwe maken van den Algemeenen Bond, die in de laatste

dagen een grooten pas heeft vooruitgedaan.

Coöperatie komt en zal er spoedig zijn. Hoe het in zijn werk is gegaan, weet ik niet juist; wel is mij bekend, dat er lang sprake van was en de wakkere vereeniging God en ons Recht de kat de bel heeft aangehangen.

Het zal eene Coöperatieve Vleeschhouwerij zijn, waar de leden van den Bond goede waar tegen billijken prijs kunnen koopen.

Er van afgezien, dat coöperatie voor de arbeiderszaak hier eene noodzakelijkheid is, lag het toch voor de hand, dat de tegenwoordige toestand niet duren kon.

De pas geconstitueerde Bond van Groot-slaggers was baas in den vleeschhandel, hij regeerde en werklui en burgerij zoodanig, dat protest moest komen.

De reeds hooge vleeschprijzen werden nog opgevoerd sedert het nieuwe slachthuis in werking is. Het publiek, en op de eerste plaats de kleine man, moest dansen naar de pijpen van den Heeren-Groot-slaggers-bond; de Groot-slaggers-bond wordt gedrield door de Joden, die er en nuumeriek en financieel den boventoon voeren.

De zaak andersom bekeken, ziet men, dat vele Groot-slaggers, vele klein-slaggers,

de burgerij, de ambachtsman en de arbeider geëxploiteerd worden door eene vereeniging, wier leden opgekommendeerd worden door een twintigtal Joden.

Dat zal gelukkig spoedig uit zijn.

Door zijn inhalig-optreden zal de Heeren-Groot-slaggers-bond weldra concurrentie krijgen; hij heeft sympathie van niemand, en zoowel werkmans als burger begroeten de op te richten Coöperatieve vleeschhouwerij van den M. R. K. Volksbond met vreugde.

Zie, dat is een pas, neen... een sprong, en al ware het een sprong in het duister, dan toch hulde aan den Bond.

Wij kunnen gerust zijn; het Hoofdbestuur zal wel wikken en wegen.

Zou ik kunnen eindigen zonder mijn gemoed lucht te geven, nu ik zie, dat de goede zaak marcheert? Wij gaan vooruit: hoerah! (ik zeg niet „hoezee,” dat is onzin) driewerf hoerah! voor U allen, gij brave Maastrichtenaren, die, niettegenstaande zooveel laksheid, zooveel onwil, zooveel onverschilligheid, zooveel tegenwerking, tóch volhoudt, tóch blijft.

Zie, gij zijt mannen van den echten Maastrichtschen stempel; gij doet mij denken aan de voorvaderen, die in den loop der tijden trouw zijn gebleven aan den standaard des geloofs; die pal stonden, niettegenstaande vervolging van ketter en scheurmaker.

Het hangt niet aan een los geval.

In het verleden ligt het heden, In het nu wat worden zal.

Ja, ook in de toekomst zult gij den fieren nek niet buigen voor moderne vervolging, en trouw blijven aan het aloude Geloof!

Sta uw geduchten vijand!

Grote kanten zijn u toevertrouwd, gij voormannen der katholieke sociale actie; groote verwachtingen worden opgebouwd.

Gij weinigen, gij moet werken voor velen, voor die velen, die altijd nog niet weten, dat op het huidige geslacht rust een zware verantwoordelijkheid en een dure plicht, dat wij doorleven eene periode, waarin uitgemaakt wordt, welke de toekomst van het katholieke Maastricht zal wezen.

Dit, mijn tweede Kiekje, begint met Coöperatie en eindigt met de toekomst van Maastricht.

Het zal wel niet toevallig wezen; ook ben ik niet afgedwaald. Wie een kijk heeft op de Maastrichtsche toestanden en niet leeft in het jaar 1830, zal het verband wel snappen.